

School en vervolgopleiding – Wat te kiezen?

Veel kinderen en ouders zijn nu bezig zich te oriënteren op een vervolgopleiding. Soms weet een kind heel goed wat het wil, maar meestal heeft het geen idee. Kinderen zijn vaak gewoon te jong om dan al dat soort keuzes te maken. Wanneer ze dan 'gedwongen' worden, kiezen ze voor wat hun ouders doen of wensen, wat hun vriendjes gaan doen of wat op dat moment 'wel leuk' of stoer lijkt.

Dat is 'ons' ook vaak 'overkomen'. Wanneer ik naar mezelf kijk en naar zoveel mensen in mijn omgeving, zijn we ergens aan begonnen en dan blijven hangen in iets wat niet echt bij ons past of toch heel ergens anders terecht gekomen. Weinigen maken op jonge leeftijd een bewuste keuze en blijven dan lang op koers. Ik denk dat dit onoverkomelijk is, omdat we zo jong moeten kiezen.

Maar goed, de kinderen moeten kiezen. Wat is dan wel een 'goede' aanpak? In elk geval niet alleen kijken naar aanbod, maar ook naar vraag. Wanneer er tienduizend werkeloze coaches op zoek zijn naar opdrachten, dan is het niet handig om een opleiding te kiezen tot coach. De vraag is bovendien veranderd en gezien de mondiale ontwikkelingen gaat die vraag nog veel meer veranderen.

'Vroeger' was je de bom als je koos voor ICT, maar tegenwoordig zijn dat vooral sleurbaantjes. Wanneer je nu bovengemiddeld slim bent kun je beter kiezen voor AI en robotica, dat is de toekomst. Maar niet ieder kind kan dat, al zou het misschien wel graag willen. Van belang is jezelf niet te overschatten, dus ook dat ouders hun kind niet overschatten. Er is tijd genoeg om later verder te klimmen.

Waar nu echt schreeuwend behoefte aan is én toekomstvast zijn mensen met twee rechterhanden. Loodgieters, timmerlieden, behangers, automonteurs, lassers, dat zijn de beroepen die nodig zijn en blijven. En dat zijn de mensen die door de huidige tekorten héél goed kunnen verdienen. Het zijn beroepen die ook in woelige tijden gewoon nodig zijn, in tegenstelling tot veel dienstverlenende beroepen.

We hebben in de Coronatijd gezien hoe de horeca leegliep. En de komende jaren worden er hoogstwaarschijnlijk niet beter op. Een pizza kost onderhand een vermogen en ik voorspel dat vele pizzeria's hun deuren gaan sluiten. Teveel geld voor een steeds ongezonder product. Het is maar een voorbeeld en ik nodig je uit hier eens over na te denken.

Welke beroepen, bedrijven, producten en diensten staan onder druk? Kijk naar wat er gebeurt in de wereld. De oplopende spanningen tussen aan de ene kant de VS en de EU met aan de andere kant China en Rusland. De grote problemen in de financiële sector met enerzijds inflatie en anderzijds een onhoudbare Euromunt. De Europese industrie die sterk afneemt met economische gevolgen.

Zoveel Europese steden waar gedemonstreerd en gestaakt wordt. Het is de voorbode van een zeer ernstige crisis die alle voorgaande en lopende crises verbindt tot een 'perfecte storm'. En in dat vooruitzicht moet eenieder keuzes maken wat te doen qua opleiding en/of werk. Wat past bij mij én wat geeft ook enige zekerheid? Doch kinderen zijn daar niet mee bezig (en ook nog weinig volwassenen).

Wanneer je nog niet precies weet wat je wil worden, dan kun je het beste voor een meer algemene opleiding kiezen. Een opleiding met een brede oriëntatie die ongeveer in de richting is. Ook van belang te beseffen dat je niet een keuze maakt voor je hele leven. Besef dat je ergens begint en waarschijnlijk toch wel ergens anders terecht komt. Relatieveer, dan kun je later ook gemakkelijker loslaten.

Er zijn allerlei testen te vinden op het internet, van beroepskeuze tot persoonlijkheid. Mijn ervaring is dat mensen deze prima invullen naar wat ze denken te wensen in plaats van wat echt past of hoe het werkelijk is. Wanneer je vooraf al graag stewardess wil worden, zul je de test ook overeenkomstig invullen. Hoe goed die test ook is, zelfs als je een dag wordt doorgezaagd door psychologen.

Veel beter is te kijken naar je (kinds) dagelijkse invulling de laatste tien jaar. Wat heb je allemaal daadwerkelijk gedaan in je vrije tijd? Waar ging je hart naar uit, spontaan zonder moeite? Heb je een bepaalde rol gehad of activiteit gedaan bij jouw club? Waar stond je in het veld en wat was de taak die je het leukst vond? Dit soort vragen laten je beter zien hoe jij je beweegt tussen anderen en wat je kiest als 'werk'.

Ben je graag onder de mensen? Ben je nieuwsgierig hoe een apparaat werkt en haal je het 't liefst uit elkaar om te kijken? Over dergelijke zaken zou je ook moeten praten met anderen om te horen hoe anderen jou zien en ervaren. Want vaak denken we nogal rooskleurig over onszelf, dat we alles kunnen en overal wel goed genoeg in zijn. Om betere keuzes te kunnen maken, moeten we onszelf beter leren kennen.

Bovendien zijn dit soort open gesprekken van groot belang voor onze cultuur en samenleving. Als ouder leer je zo je kind nadenken over wie hij of zij is. Het kind leert zelfstandig na te denken en bewuster te kiezen. Laat het ook zelf kiezen, het zal moeten leren van de eigen keuzes. Neem er de tijd voor, want het is meer een evolutionair proces dan een middag knopen doorhakken na twee open dagen.

En wat voor kinderen geldt, geldt ook voor volwassenen. Wanneer je op zoek bent naar (ander) werk of een (omscholing) opleiding, dan kun je dezelfde vragen stellen en gesprekken aangaan. Zelfs voor een hobby of een relatie is dit handig. En oefening baart kunst. Wanneer we meer met elkaar praten over dit soort wezenlijke zaken, dan worden we individueel én collectief bewuster.

Heb je min of meer iets op het oog, ga dan vooral met verschillende mensen praten die dat werk doen of recent gedaan hebben. Vraag of ze eerlijk willen vertellen wat er leuk en minder leuk aan is. Als het kan een ochtend en een middag 'meelopen', de sfeer proeven. Hoe serieuzer je de zoektocht neemt en hoe meer tijd en energie je erin stopt, des te groter de kans dat je slaagt en plezier hebt met jouw keuze.

Wanneer te beginnen met de zoektocht? Het is geen activiteit, maar zelfrealisatie. Ieder kind is verschillend en je kunt het niet dwingen. Zelf leren nadenken begint vanaf de geboorte. Specifiek de schoolkeuze aan de orde stellen en de zoektocht inspireren en stimuleren vanaf een jaar of acht. Op speelse wijze. Als het kind niet wil, dan niet. Maar dus niet wachten tot een paar maanden voor het 'moeten' kiezen.

Veel plezier met de zoektocht naar jezelf.

Nico Cost, 30 maart 2023